

טקס יום הזכרון

ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לפעילות בתפוצות
World Zionist Organization
Department for Diaspora Activities

ההחלטה לקבוע את יום הזיכרון בצמוד ליום העצמאות התבססה על התפיסה, כי חללי מלחמות ישראל "במותם ציוו לנו את החיים". ביטוי ספרותי זה (ח"נ ביאליק, "אם יש את נפשך לדעת",) מנסה להמחיש את ההערכה העצומה לכל אלה שהקריבו את חייהם למען הגנת העם והמדינה, ומביע את הקשר ההדוק והכואב בין המוות ובין החיים:

חללי מלחמות ישראל הם שהעניקו לנו, במותם, את החיים - את האפשרות להמשיך ולחיות במדינה.

"ובמותם ציוו לנו את החיים" - ולכן מדי שנה בשנה אנו מצווים לעצור ולזכור בכאב את המתים, יום לפני שאנו חוגגים את שמחת העצמאות.

יש פרשנות נוספת לביטוי "ובמותם ציוו לנו את החיים", והיא: החללים השאירו לנו במותם מעין צוואה להמשיך הלאה, לחיות ולשמוח - ולא לשקוע בזיכרונות הקשים ובכאב השכול. פירוש זה מציע להביט קדימה, להמשיך לחיות ולעשות מתוך תקווה לעתיד טוב. כי במותם ציוו לנו את החיים.

(יום הזיכרון לחללי מלחמות ישראל / מתי קים, מט"ח)

עטרה אברמסון, צפורה יעקובוביץ' ורחל הילר ניצלו ממחנה ההשמדה אושוויץ. רחל מינס הגיעה לארץ ישראל אחרי ששרדה את גטו קובנה. אסתר קויפמן וחיה וסרטיל עלו בספינות מעפילים. שש הנשים היו נצר אחרון למשפחתן, האחרונות ששרדו מהתופת הנאצית. שש הנשים נהרגו ביום אחד, ה-13 במאי '48, לאחר שאנשי לגיון ירדני פוצצו את המבנה שבו הסתתרו בקיבוץ כפר-עציון הנצור. עם מותן נמחה גם זכר המשפחות מהן באו. 144 לוחמים ולוחמות הר"מ נהרגו בקרבות והיו נצר אחרון.

האנדרטה שאנו עומדים מולה נבנתה לזכר העולים ניצולי השואה ללא שריד מבני משפחתם שהגיעו לארץ ממחנות ההשמדה של הנאצים, גויסו לצה"ל ונהרגו בתקופת מלחמת השחרור. האנדרטה נחנכה ב-22 באפריל 2004 לצד "השביל המחבר", וחקוקים עליה 144 חללי צה"ל שהוכרזו בתור "נצר אחרון" לבני משפחתם שהושמדו בשואה. האנדרטה שתוכננה ע"י מיכה אולמן מחולקת לשני חלקים: לוח אבן שוכב ובו חקוקים שמות החללים ומבנה אבן בצורת בית הפוך וריק, שקוע באדמה.

**"יד זיכרון לחללי נצר אחרון
שנפלו במערכות ישראל
הבית שהיה שם - ואיננו.
הבית שיכלו לבנות פה - ולא יקום.
הם היו נצר אחרון לביתם - ואינם."**

תן לנו כח / תרצה הוצאת כנרת

תן לנו כח שוב לשאת ברעדה על כפינו
את מגש הכסף - תפארת בנינו.
תן לנו כח - לשמוח
ולבכות - עד כלות.

תן לנו כח להכיל בתוך הלב האחד
את שכרון השמחה הגדולה ואלפי היגונות.
תן לנו כח להביט בעיני אלמנות בשכולן,
לעמוד בדממה מול אין סוף צערן.

תן לנו כח - לשכוח
הנקם והדם.

תן לנו כח לשוב מן הטנק אל יום חג ויום חול,
לזרוע חטה של מחר בשדה קרב של אתמול.

החיילים הצעירים שמתו / ארציבאלד מקליש

תנו להן את משמען:
תנו להן קץ למלחמה ושלום
אמת -
תנו להן נצחון הגומר מלחמות
ועושה שלום.

תנו להן את משמען.
כי צעירים היינו, -
אומרים הם:
מתנו -
זכרונו, אתם החיים!

החיילים הצעירים שמתו לא ידברו,
ובכל זאת ישמע קולם
בחלל הבתים שהדמימו:
יש להם דומיה, המדברת בעדם בלילות,
ובהכות האורלוגין.

הם אומרים:
עשינו ככל אשר יכולנו
אך אם לא יושלם המעשה
והיה כלא עשינו.

הם אומרים:
מיתותינו לא שלנו הן,
כי אם שלכם.

ואשר תעשו מהן -
רק הוא יהיה משמען.

הם אומרים:
אם חיינו ומיתותינו
נועדו לשלום ולתוחלת אחרת,
או חלילה היו לשוא -
לא נוכל עוד לומר.

אתם החייבים לומר זאת!
הם אומרים:
הנה ציינו לכם את מיתותינו,

”אדם”

לא די לנצח, יש לדעת איך להישאר אדם. הדבר המעודד ביותר עבורי הוא שיצאנו מתוך חלום בלהות זה, ונשארו, כשלא הכתמנו את הצלם בו נולדנו בתור בני אדם. (קובי) מתוך: שישה בנים – לזכר הבנים שנפלו במלחמת יום כיפור, נען

מתוך איגרת אל המשפחות השכולות, יצחק רבין 1994

”אני מאמין שהשלום אפשרי, שהגיעה העת לשים קץ למלחמות. אני מאמין שצריך לתת סיכוי, בעיקר עכשיו, כאשר כוחנו עמנו להכות כל אויב, אם חלילה נתבדה. אולי טעות בידי, אולי לא, אבל אני משוכנע כי יותר מכולם, דווקא הלוחמים, דווקא אלה שראו את התופת מול עיניהם וחשו את מוראות המלחמה על גופם, ועמם המשפחות ששילמו את המחיר הנורא, דווקא הם דבקים בחלום השלום ורוצים בו יותר מאחרים, וכמובן לא בכל מחיר. עבור בניכם ובנותיכם, עבור הבעלים, והאבות והאחים והאחיות שלכם – שלנו, איחר השלום – אם וכאשר יבוא – את המועד. אבל אנחנו חייבים אותו לבנינו אחרינו, לבני הדורות הבאים. אנו חייבים את הניסיון הזה לכם, שאסון כה נורא פקד את ביתכם. נאמר בספר ירמיהו ”מנעי קולך מבכי וכיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך נאום”. בכי? דמעה? לא נחדל לבכות על ההולכים, אבל אולי השלום יהיה שכרם, אולי?”

יִזְכֹּר יִשְׂרָאֵל וְיִתְבָּרַךְ בְּזֵרְעוֹ וְיֵאָבֵל עַל זֵיו הָעֲלֹמִים
וְחֻמַּת הַגְּבוּרָה וְקִדְשַׁת הַרְצוֹן וּמְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר נִסְפוּ בַּמַּעֲרָכָה הַכְּבֵדָה.

יְהִי חֲלָלֵי מַעֲרָכוֹת יִשְׂרָאֵל עֲטוּרֵי הַנֶּצְחוֹן
חַתּוּמִּים בְּלֵב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר דָּוָר.

תפילת יזכור - יזכור עם ישראל

יִזְכֹּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנָיו וּבְנֹתָיו,
הַנְּאֻמָּנִים וְהָאֲמִיצִים, חֲלָלֵי צְבָא-הַגָּנָה לְיִשְׂרָאֵל,
וְכָל לֹחַמֵי הַמַּחְתָּרוֹת וְחֻטִּיבוֹת הַלּוֹחֲמִים
בַּמַּעֲרָכוֹת הָעֵם, וְכָל אֲנָשֵׁי קִהִילֵית הַמּוֹדִיעִין
וְהַבֹּטְחוֹן וְאֲנָשֵׁי הַמְשֻׁטָּרָה אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם
בַּמְלַחְמָה עַל תְּקוּמַת יִשְׂרָאֵל,
וְכָל אֵלֶּה שֶׁנֶּרְצְחוּ בְּאֶרֶץ וּמְחוּצָה לָהּ
בְּיַדֵּי מְרַצְחִים מְאָרְגוּנֵי הַטְּרוֹר.

YIZKOR

May the people of Israel remember its sons and daughters, loyal and brave, the soldiers of the Israel Defense Forces, its underground fighters and combatants in Israel's wars and all the members of The Intelligence Community and Police and Security forces who gave their lives in the struggle for the redemption of State of Israel, and all those who were murdered here in Israel and beyond its borders by the hands of murderers from terrorist organizations.

May all Israel remember and be blessed by their offspring and mourn the loss of the beauty of youth, the heroic acts, the sanctity of their willingness and deep devotion of those lost in these fierce battles.

May we cherish in our hearts the memory of these heroes of Israel's victorious battles, forever and ever.

תפילת אל מלא רחמים

אל מלא רחמים שוכן במרומים, המצא מנוחה נכונה על כנפי השכינה במעלות קדושים, טהורים וגבורים, כזהר הרקיע מזהירים, לנשמות הקדושים שנלחמו בכל מערכות ישראל, במחתרת ובצבא ההגנה לישראל ושנפלו במלחמתם ומסרו נפשם על גאלת ארצנו. אנא בעל הרחמים הסתירם בסתר כנפיך לעולמים ויצרור בצרור החיים את נשמותיהם, הי הוא נחלתם וינוחו בשלום על משכבותם ונאמר אמן

El Malei Rahamim

O God full of mercy, who dwells on high,
grant proper rest on the wings of the Divine Presence
in the lofty levels of the holy and the pure ones,
who shine like the glow of the firmament
for the souls of the martyrs of the underground fighters
and soldiers of the Israel Defense Forces,
who gave up their lives for the conquest of the land.
May the Master of Mercy shelter them in the shelter of His wings for eternity;
and may He bind their souls in the bond of life.
Hashem is their heritage, and may they repose in peace on their resting place.
Now let us respond: Amen.

קדיש יתום

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיּהוָה רַבָּא.
וְ בְעֵלְמָא דִּי בְרָא, כְּרַעוּתָהּ. וְיִמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ, אַמֵּן
בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל-בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב, וְאַמְרוּ
אַמֵּן. אַמֵּן [יְהִיא שְׁמֵיּהוָה רַבָּא מְבָרַךְ, לְעַלְמֵי עֲלָמֵיָא. יִתְבָּרַךְ] יְהִיא
שְׁמֵיּהוָה רַבָּא מְבָרַךְ, לְעַלְמֵי עֲלָמֵיָא. יִתְבָּרַךְ, וְיִשְׁתַּבַּח, וְיִתְפָּאֵר,
וְיִתְרוֹמֵם, וְיִתְנַשֵּׂא, וְיִתְהַדָּר, וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל, שְׁמֵהּ דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.
אַמֵּן לְעֵלְא מִן-כָּל-בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא, תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחֲמָתָא, דְאַמִּירָן בְּעֵלְמָא,
וְאַמְרוּ אַמֵּן. אַמֵּן
יְהִיא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵיָא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאַמְרוּ אַמֵּן :
אַמֵּן עֲשֵׂה שְׁלוֹם (בְּעִשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה: הַשְּׁלוֹם) בְּמִרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם
עָלֵינוּ, וְעַל כָּל-יִשְׂרָאֵל וְאַמְרוּ אַמֵּן. אַמֵּן

Kaddish

Glorified and sanctified be God's great name
throughout the world which He has created according to His will.
May He establish His kingdom in your lifetime and during your days,
and within the life of the entire House of Israel, speedily and soon; and say, Amen.

May His great name be blessed forever and to all eternity.

Blessed and praised, glorified and exalted, extolled and honored,
adored and lauded be the name of the Holy One, blessed be He,
beyond all the blessings and hymns, praises and consolations
that are ever spoken in the world; and say, Amen.

May there be abundant peace from heaven, and life, for us
and for all Israel; and say, Amen.

He who creates peace in His celestial heights, may He create peace for us and for all Israel; and say, Amen.

תפילה לשלום המדינה

אבינו שבשמים, צור ישראל וגואלו, ברך את מדינת ישראל ראשית צמיחת גאולתנו, הגן עליה באברת חסדך ופרוש עליה סוכת שלומך, ושלח אורך ואמתך לראשיה ויועציה ותקנם בעצה טובה מלפניך.

חזק את ידי מגיני ארץ קדשנו, והנחילם, אלוהינו, ישועה ועטרת נצחון תעטרם, ונתת שלום בארץ, ושמחת עולם ליושביה ואת אחינו כל בית ישראל, פקד נא בכל ארצות פזוריהם ותוליכם מהרה קוממיות לציון עירך, ולירושלים משכן שמך ככתוב בתורת משה עבדך, אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלוהיך ומשם יקחך.

Prayer for the State of Israel

Our Father in Heaven, rock and redeemer of Israel, bless the State of Israel, the first manifestation of the approach of our redemption. Shield it with Your lovingkindness, envelop it in Your peace, and bestow Your light and truth upon its leaders, ministers, and advisors, and grace them with Your good counsel.

Strengthen the hands of those who defend our holy land, grant them deliverance, O God, and adorn them in a mantle of victory. Ordain peace in the land and grant its inhabitants eternal happiness. And remember all our brethren, the House of Israel, in the lands in which they have been scattered, and lead them, swiftly and uprightly, to Your city Zion and to Jerusalem, the abode of Your Name, as is written in the Torah of Your servant Moses: "Even if your outcasts are at the ends of the world, from there the Lord your God will gather you, from there He will fetch you."

התקווה

פֶּל עוֹד בְּלִבֵּב פְּנִימָה
נֶפֶשׁ יְהוּדֵי הוֹמָה
וּלְפִאתֵי מִזְרַח, קְדִימָה
עֵינַי לְצִיּוֹן צוֹפֶיה -

עוֹד לֹא אֲבָרָה תְּקוּתָנוּ
הַתְּקוּהָ בֵּת שְׁנוֹת אֲלֵפִים
לְהֵיוֹת עִם חֶפְשֵׁי בְּאַרְצֵנוּ
אֶרֶץ צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם.

Prayer for the State of Israel

Our Father in Heaven, rock and redeemer of Israel, bless the State of Israel, the first manifestation of the approach of our redemption. Shield it with Your lovingkindness, envelop it in Your peace, and bestow Your light and truth upon its leaders, ministers, and advisors, and grace them with Your good counsel.

Strengthen the hands of those who defend our holy land, grant them deliverance, O God, and adorn them in a mantle of victory. Ordain peace in the land and grant its inhabitants eternal happiness. And remember all our brethren, the House of Israel, in the lands in which they have been scattered, and lead them, swiftly and uprightly, to Your city Zion and to Jerusalem, the abode of Your Name, as is written in the Torah of Your servant Moses: "Even if your outcasts are at the ends of the world, from there the Lord your God will gather you, from there He will fetch you.

התקווה

כָּל עוֹד בְּלִבְבֵנוּ פְּנִימָה
נִפְשׂ יְהוּדֵי הוֹמִיָּה
וּלְפָאֲתֵי מְזֻרְחָ, קְדִימָה
עֵין לְצִיּוֹן צוֹפִיָּה -

עוֹד לֹא אֲבָרָה תִּקְוַתְנוּ
הַתִּקְוָה בְּתֵ שְׁנוֹת אֲלֵפִים
לְהִיּוֹת עִם חֲפָשִׁי בְּאֲרָצֵנוּ
אֲרָץ צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם.

El Malei Rahamim

O God full of mercy, who dwells on high,
grant proper rest on the wings of the Divine Presence
in the lofty levels of the holy and the pure ones,
who shine like the glow of the firmament
for the souls of the martyrs of the underground fighters
and soldiers of the Israel Defense Forces,
who gave up their lives for the conquest of the land.
May the Master of Mercy shelter them in the shelter of His wings for eternity;
and may He bind their souls in the bond of life.
Hashem is their heritage, and may they repose in peace on their resting place.
Now let us respond: Amen.

Kaddish

Glorified and sanctified be God's great name
throughout the world which He has created according to His will.
May He establish His kingdom in your lifetime and during your days,
and within the life of the entire House of Israel, speedily and soon; and say, Amen.

May His great name be blessed forever and to all eternity.

Blessed and praised, glorified and exalted, extolled and honored,
adored and lauded be the name of the Holy One, blessed be He,
beyond all the blessings and hymns, praises and consolations
that are ever spoken in the world; and say, Amen.

May there be abundant peace from heaven, and life, for us
and for all Israel; and say, Amen.

He who creates peace in His celestial heights, may He create peace for us and for all Israel; and say, Amen.

YIZKOR

May the people of Israel remember its sons and daughters, loyal and brave, the soldiers of the Israel Defense Forces, its underground fighters and combatants in Israel's wars and all the members of The Intelligence Community and Police and Security forces who gave their lives in the struggle for the redemption of State of Israel, and all those who were murdered here in Israel and beyond its borders by the hands of murderers from terrorist organizations.

May all Israel remember and be blessed by their offspring and mourn the loss of the beauty of youth, the heroic acts, the sanctity of their willingness and deep devotion of those lost in these fierce battles.

May we cherish in our hearts the memory of these heroes of Israel's victorious battles, forever and ever.

"Human"

Winning is not enough, you need to know how to remain human. The most encouraging thing for me was that when we came out of this nightmare and survived, we did not tarnish the image of God in which we were born. (Kobi)

From: six sons – in memory of the soldiers who fell during the Yom Kippur War, Na'an

Out of a letter to the families of fallen soldiers, Yitzhak Rabin, 1994:

"I believe that peace is possible, that the time has come to put an end to wars. I believe that we should give it a chance, especially now, when we have the strength to smite every enemy, should we be proven wrong. Perhaps I am mistaken, perhaps not, but I am convinced that more than anyone else, it is the soldiers, those who saw the horrors with their own eyes and bear the scars of war, along with the families who have paid the terrible price, it is they who cling to the dream of peace and want it more than others, but certainly not at all cost.

For your sons and daughters, for your, for our husbands, fathers, brothers and sisters, peace, if and when it comes, will have come too late. But we owe it to our children, to the next generations. We owe it to you, who have been inflicted with such tragedy, to try.

In the Book of Jeremiah God says "prevent your voice from weeping, and your eyes from shedding tears; for your work shall be rewarded." Weeping? Tears? We shall never stop crying over those who have died, but maybe, just maybe, peace shall be your reward."

The Young Dead Soldiers Do Not Speak /Archibald MacLeish

The young dead soldiers do not speak.

Nevertheless, they are heard in the still houses:
who has not heard them?

They have a silence that speaks for them at night
and when the clock counts.

They say: We were young. We have died.
Remember us.

They say: We have done what we could
but until it is finished it is not done.

They say: We have given our lives but until it is finished
no one can know what our lives gave.

They say: Our deaths are not ours: they are yours,
they will mean what you make them.

They say: Whether our lives and our deaths were for
peace and a new hope or for nothing we cannot say,
it is you who must say this.

We leave you our deaths. Give them their meaning.

Give them an end to the war and a true peace:
give them a victory that ends the war and a peace afterwards:
give them their meaning.
We were young, they say. We have died; remember us.

Give us the Strength / Tirza, Kinneret Publishing

Give us the strength once more to bear the silver platter –
the cream of our sons' crop – in our trembling arms.

Give us the strength to rejoice and cry to the end.

Give us the strength to contain the tremendous, intoxicating joy
and a thousand sorrows within a single heart.

Give us the strength to look mourning widows in the eye,
to silently face their endless grief.

To forget give us the strength,
to forget revenge and blood.

Give us the strength to return from the tanks
to holidays and everyday.

To sow tomorrow's wheat
in the battlefields of yesterday.

Atara Abramson, Zipora Jacobowitz and Rachel Hiller survived Auschwitz. Rachel Mins came to Israel after surviving the Kaunas ghetto. Esther Keufmann and Chaya Wassertil boarded illegal immigrant ships. These six women were the last descendants of their families, the only ones to survive the Nazi atrocities. All six were killed on the self-same day, May 13th 1948, after Jordanian legionaries bombed the building in which they were hiding in Kfar Etzion, which had been placed under siege. Their death put an end to the memory of the families from which they had come. The names of 144 fighters, men and women, are etched here – all of them died in battle and were the last descendants of their families.

The monument before us was built in memory of the immigrant Holocaust survivors who had no surviving family members, came to Israel from the Nazi death camps, served in the IDF and were killed during the War of Independence. The monument was inaugurated on April 22nd, 2004 near the "connecting path" and has 144 names of fallen soldiers etched on it, all of whom have been declared the last descendants of families that perished during the Holocaust. The monument was designed by Micha Ullman and is comprised of two parts: a horizontal slab of stone bearing the fallen soldiers' names, and a stone house placed upside down and empty, that is sunk into the ground.

"A monument in memory of the last descendants who fell while defending Israel during the wars. The home they had there – and is no longer. The home they could have built here – and will never be. They were the last descendants of their homes – and are no more."

The decision to commemorate Yom Hazikaron, Remembrance Day, immediately before Yom Haatzmaut, Independence Day, is based on the view that those who died fighting for the establishment and existence of the State of Israel have given their lives so that we may live. This notion can be found in Bialik's poem *Should You Wish to Know* and forms an expression of utmost appreciation of all those who sacrificed their lives to defend the People and State of Israel, as well as the strong and painful link between life and death. For in dying, fallen IDF soldiers have given us life – the ability to continue living in Israel. They have died so that we may live, and therefore we must stop each year and remember the dead with great pain, just one day before we festively celebrate our independence.

Another interpretation of this notion is that in dying, the fallen soldiers urge us to move on, live and rejoice, rather than dwelling on the memories and pain of losing them.

Yom Hazikaron Memorial Service

ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לפעילות בתפוצות
World Zionist Organization
Department for Diaspora Activities

